

Fontes: izvori za hrvatsku povijest, sv. 23, br. 1, Hrvatski državni arhiv, Zagreb, 2017., 184 str.

U listopadu 2017. godine izišao je 23. svezak časopisa *Fontes: izvori za hrvatsku povijest* u izdanju Hrvatskog državnog arhiva. Transliteriran je i objavljen dio, uglavnom nepoznate omiške i poljičke hrvatskoćirilične građe koja se čuva u Hrvatskom državnom arhivu pod signaturom „HR-HDA-880. Zbirka isprava i rukopisa pisanih bosančicom“. Građu su obradili i priredili za tisak dr. sc. Ivan Botica (Staroslavenski institut) i Ružica Brčić, mag. edu. hist., dočim je isprave pisane na talijanskom jeziku pripremio doc. dr. sc. Vinko Kovačić (Filozofski fakultet u Zagrebu – Odsjek za talijanistiku).

Kratka „Riječ glavnoga urednika“ (7 – 9) mr. sc. Ladislava Dobrice otvara svezak, nakon čega slijedi „Uvodna studija“ (11 – 28) o hrvatskoćiriličnoj pisanoj i notarskoj tradiciji, koja je imala dugostoljetni uporabni kontinuitet u omiškom i poljičkom kraju (15. – 19. st.), gdje je i smatrana *arvackim* pismom. Osim toga, uvodna studija daje i opis transliterirane zbirke, koja je sačinjena od 10 ovitaka sa sveukupno 76 hrvatskoćiriličnih isprava s područja Omiša i Poljica, koje pokrivaju razdoblje od 1561. pa sve do 1817. godine. Iako se ne radi o velikom fondu dokumenata, ipak je riječ o raznovrsnim ispravama u dijelu pod naslovom „Hrvatskoćirilični zapisi s poljičkoga i omiškoga prostora (iz fundusa Zbirke isprava i rukopisa pisanih bosančicom)“ (29 – 161). Mogu se pronaći kupoprodajni ugovori, blagajnički listovi, računske knjižice, crkveno-pastoralni dokumenti, sudske presude, sudska svjedočenja i optužna pisma, založni ugovori, darovnice, ugovori o podjeli i zamjeni imovine, dnevnički zapisi, razna privatna i službena pisma te jedna oporuka. Zbog toga ovaj svezak otvara nove istraživačke mogućnosti za proučavanje područja Poljica i Omiša u ranonovovjekovnom razdoblju, odnosno pretežito u razdoblju 18. stoljeća. Moguće je, primjerice, istraživati posjedovne i imovinske odnose na temelju privatnopravnih isprava, u manjoj mjeri sudsku proceduru preko sudskih presuda i svjedočenja te institucije svjetovne i crkvene vlasti Poljica jer isprave otkrivaju imena nekih dosad nepoznatih poljičkih kančilira i mjesnih župnika, jezični razvoj poljičke i omiške ćirilice u kontekstu izraženijega utjecaja latinice u 18. st., kao i mnoge druge teme. Uz uvodnu studiju i transliterirane tekstove, svezak sadrži i „Rječnik manje poznatih riječi“ (163 – 169) te „Kazalo osobnih imena“ (173 – 182) i „Kazalo zemljopisnih imena“ (183 – 184).

U zadnjih nekoliko godina očituje se veliki pomak po pitanju objavljivanja hrvatskoćirilične i glagoljičke pisane ostavštine srednjega i ranoga novoga vijeka. Prošle godine objavljeni su *Acta croatica = Hrvatski spomenici: Hrvatske*

glagoljične i ćirilične isprave iz zbirke Stjepana Ivšića 1100. - 1527., 2016. godine izašao je prvi svezak edicije *Hrvatskoglagoljski notarijat otoka Krka te Kvađirna ili ligištarske bratovštine sv. Antona opata iz Zabrešća u Dolini*, a 2015. godine *Knjige posinovljenja, novicijata i zavjetovanja franjevac trećoredaca glagoljaša otoka Krika (1714. – 1914.) i Pašmanske matice umrlih (Glagoljske matice umrlih Župe Rođenja Blažene Djevice Marije u Pašmanu 1606. – 1825.)*.

Radi se o znatnom uvećanju fonda arhivske građe pisane hrvatskom ćirilicom i glagoljicom, što otvara nove istraživačke mogućnosti za zainteresirane povjesničare srednjeg i ranog novog vijeka. Osim toga, Hrvatski državni arhiv zasigurno će nastaviti s objelodanjivanjem hrvatskoćirilične građe u budućnosti, zbog čega će takva građa dobiti na još većoj važnosti. Sve u svemu, razmatrani svezak hrvatskoćiriličnih isprava dosad nije korišten u znanstvenim raščlambama i, prema tome, zaslužuje pozornost znanstvene zajednice.

Ante Bećir